

(ח) במדינה או בתוך (ט) התחום, אסור לו (י) להניח לעשות לו מלאכה בשבת, מפני הרואים שאינם יודעים ששם: הגה ואפלו (יא) אם דר בין האינם יהודים, יש לחש לאורחים הבאים שם או (כ) [ס] לבגדיהם שיתחדשו אותם (כ"י בשם תשובת אשכנזים), ואם היתה המלאכה חוץ לתחום, (כ) וגם אין עיר אחרת בתוך תחומם של מקום שעושים בו מלאכה, (ג) מותר ואינו ייחודי שהכניס צאן של ישראל לדיר שדהו, (ע"נ לקמן סימן תקלז

[illegible][illegible]

ובדא לתורה, צו שם, וכן בחורתי תהיה לתומכין שכתב גי'פן העשע' דשעא יאמרו שכירי'יו ניהו משמע גי'פן דסבירא לה להקל בזה, וכן משמע גי'פן מ'ר'ש פרק קמא דעובד'ת'להים שכתבין נכרי' למלכה ומרס'ת'א שם גביא אגלא, דאם דרך העיר הו'א בקבלנות לה להקל אפלו בבית. ומקצתו בגזע ביהודה חלק א סימן כ' שהעיר צו' דאם דרך העיר הו'א בקבלנות שם שכתבין אגלא משמע שיש לה אחר למחשבה שכירי' וכן ו'ולפ'א שיהיה כל זה הג' שם וברכות ה'גיל דמשמע דסבירא להו דכלל ג'ני אסור ונפיל', ומכל מקום שמים שם דתו למחזיקי בזה, ושעא בואו אורחיהם שאינם מאשי' את זה, שם אינם יודעים מהמנהג, ויבואו לחשוש שהאינם יודעים שכירי'אם אגלו, לא ששומד בבית בחיוב האינם יודעים, דאז' לה להקל בשעת הדחק משום דאורחיהם לא ידעו קל שהבית הו'א שישאל, ואנשי העיר שיעדו מה, הלא המנהג אצלם בקבלנות; וזה שם שכתב שיש יעמיד ישראל משניה' על העבלי' למאכלה דוד שלא תהי' מנכר שהוא שם ישראל, ועם כל זה לא רצה להחזיק אחר בחיל (המורד), והנה

(7) ר"ן ומגיד משנה: (א) מנזן אברהם: (1) חידוש רבי עקיבא איגר, וגם הפרימקורם כתב שגראה לו להקל, אך בחידושי רבי עקיבא איגר כתב דאפילו בקבלת בית יש להקל כשמונה כל העיר הוא בקבלת, ובפרימקורם נזכר 'בקבלת דשה', ואפשר שגם דעה כרבי עקיבא איגר, ומה שנוכח 'שדה' לא ברור: (2) מן איתא בבית יוסף וכן כתב הגר"י: (3) ואפילו אם המלאכה חלוקה מדינות רק שהיא בתוך תחומי דירתו, נחשב כאלו היה עירו שמה, וכמו שכתב בבית יוסף, והנה כונת המגן אברהם מה שכתב בסעיף קטן ב' בהג"ח מדי במלאכת מחבר ותוך התחום: (4) דברוא לא גרע ממשש דאוחים אחרים: (5) ח"י אדם:

הלכות שבת סימן רמד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יא]

דהוא מתקן הקצר בזה והוא בכלל מלאכת מחבר.

(8) ואיסור זה כתב החי אדם (כלל מ"א) שהוא משום מלאכת בונה. אמנם לענין אדם שהכניס לביתו עפר בערב שבת ויחד לו קרן זוית, שכתב השו"ע לקמן (סי' שח ס"ח) שעפר זה אינו מוקצה ומותר לעשות בו כל צרכיו, כתב במשניב שם (סי' קמג) שכשנטל מהעפר יזהר ליתלו בשוה כדי שלא יעשה גומא, ומשמע שאף על פי שכשנטל [אף בלא עשיית גומא] מיישר בכך את קרקע הבית ומתקנה, אין בזה משום איסור בונה. ובטעם החילוק כתב הכלכלת שבת (כללי לט מלאכות אות לד) שכיון שאין העפר בטל לקרקע הבית [שהרי הכניסו לביתו כדי לעשות בו כל צרכיו], אין נטילתו נחשבת כתיקון הקרקע, מה שאין כן באשפה שמדובר ברפש וטיט המחוברים לחצר ולרחוב ואין דרך לפנותם, ולפיכך נחשבת נטילתם כתיקון החצר והרחוב.

[ביה"ל ד"ה או לקצר]

שלא יעמיד וישראל משגיח על הפעולות האלה כדי שלא יהא מנפר שהוא של ישראל, ועם כל זה לא נצו להחיד אלא בחל-המועד⁽⁹⁾.

(9) ובזמנינו שרוב אנשים בתים בקבלנות ולא על ידי שכיר יום, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ג סי' לה) שאם התנו עם הקבלן הישראלי בתחילה שלא יעבדו הפועלים הנכרים בשבת, ואף על פי כן המשיך לבנות בשבת על ידי פועלים נכרים, מותר לגור בבית שנבנה בשבת, כיון שיש בזה הפסד גדול, ובלבד שבגמר הבנין ימתינו מספר ימים כנגד ימי השבת שבהם נבנה הבנין. והוסיף, שאף אין לחוש למראית העין של אורחים שיבואו, משום שרק מיעוט מהאורחים באים ממקומות שבונים על ידי שכיר יום.

עוד כתב שם, שאף על פי שבשו"ת נדע ביהודה לא היקל בזה אלא בחול המועד, אין זה אלא משום שבזמנו היתה הדרך לבנות על ידי שכיר יום, ולכן חשש בשבת ויום טוב למראית עין של האורחים שלא ידעו שבונים בקבלנות. וסיים, שעל כל פנים לכתחילה דאי שגם במדינותינו יש להחמיר שלא לבנות אף על ידי קבלן נכרי, כיון שבעונותינו הרבים מזלזלים באיסורי שבת. וראה עוד מדבריו במשניב להלן (סי' כב).

[משנ"ב ס"ק ז]

אבל בבית צריך עיון אם יש להקל בזה, דהוא נגד דעת פ"ה פוסקים⁽⁶⁾.

(6) ומי שקנה בית, אלא שעדיין לא נרשם הבית על שמו בערכאות באופן סופי, כתב בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' עא) שמאחר שלא נגמר הקנין לגמרי, ולא התפרסם ענין המכירה, יש להקל בדבר, שהרי הרעק"א בהגותיו (כאן) צידד להקל בבית כשנהוג לעשות בקבלנות, וגם המשניב נשאר בזה בצריך עיון, וכן צידד להתיר בשו"ת כתב סופר (א"ח סי' מא), ובפרט אם עדיין לא נכנס לגור בבית. וסיים בשו"ת אחיעזר שם, שצריך לדאוג שלא יהיה בזה חשד או חילול השם לפי תנאי המקום.

ולענין מקום שנהרס בו בתים רבים, והיו מוכרחים לגמור את בנייתם משום הקור והצינה, כתב בשו"ת חתם סופר (א"ח סי' ט) שיש להקל לבנות על ידי קבלן נכרי, משום שבמלאכה הנעשית לרבים לא יחשדוהו שמעסיק שכיר יום. ובשו"ת כתב סופר (א"ח סי' מג) כתב, שהחתם סופר לא היקל בזה אלא בדורו, שלא היה פרוץ בחילולי שבת, אך בזמנינו שהדורות פורצים בענין זה, אין להקל בזה ויש בזה חשש מראית העין.

ולענין מקום שהיתה בניית הבתים נוגעת כמעט לסכנת נפשות למאות אנשים שנותרו מחוסרי בית, כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ח סי' לה) שיש להכריז שהקבלן נכרי, ושלא יעמוד בשבת שום ישראל ליד הפועלים, ואת התשלום לפועלים ישלם הקבלן הנכרי.

[משנ"ב ס"ק יא]

דיש לחש לאורחים דמקלעי לגבה ויחשדוהו⁽⁷⁾.

(7) ואף שלגבי מרחץ הנמצא בבית דירה ואין רוחצים בו אלא אותם הגרים שם, כתב לעיל (סי' רמג ס"ק טו) שמותר להשכירו לנכרי, כיון שהגרים שם יודעים שהישראל השכיר את המרחץ לנכרי, ולא כתב שיש לחשוש למראית העין שמא יבואו אורחים, תירץ הא"ר [וציין לדבריו בשעה"צ שם ס"ק יז], שלענין בנין שעומד במקום גלוי, יש לחוש למראית העין של האורחים, מה שאין כן במרחץ שעומד בביתו, שאין לחוש שמא יכנסו אחרים לביתו.

הלכות שבת סימן רמד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

והאחרונים השיגו על טעמו, ודעתם דאין נפקא מנה בזה הענין בין רבים לחד (10) וכו', והנה אפילו אם נאמר דבשל רבים ליכא חשדא, מכל מקום הסכים המגן אברהם שאין להמיר לבנות בית הכנסת בשבת בקבלנות, איכא חילול השם (11) וכו', מתר להנים לאיתויהדי לבנותו כשהוא בקבלנות (12).

(10) ובביאור דברי אחרונים אלו, כתב הא"ר (ס"ק א) שאדרבה, באיסור דרבנן חוששים לחשד גם בשל רבים, משום שקל בעיניהם לעבור על איסור דרבנן, ודוקא באיסור דאורייתא מבואר ברמ"א (י"ד סי' קמא ס"ד) שאין חוששים לחשד בשל רבים.

והוסף המהרש"ם (דעת תורה ס"א) בשם שו"ת מהר"א (א"ח סי' ג), שלגבי בנין בית הכנסת יש לחוש שמא יאמרו שלצורך מצות בניית בית הכנסת עוברים הם על האיסור ויחשדו לעוברי עבירה בשוגג. וברעת המג"א הסובר שבשל רבים מותר, ביאר בשו"ת נודע ביהודה (א"ח מהדורת סי' קג), שאדרבה, ככל שהאיסור יותר חמור, כן יש לחוש יותר לחשד [נמבואר בתו' (ראש השנה כד, ב)], וכיון שהתירו בשל רבים אפילו באיסור דאורייתא, כל שכן שהתירו כאן שאינו אלא איסור דרבנן.

והגר בעיר שרובה נכרים, ועובדי העיריה מפנים את הובל בשבת, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' קה) שבמקום שנהגו בכך היתר יש ללמד עליהם זכות שגם אם מפנים את הובל מחצרו של כל אחד ואחד, מ"מ זה נחשב כשל רבים שאין בהם חשד, ואף על פי שהעיריה לוקחת מיסים על כך, מ"מ לא גרע הדבר מקבלנות, כיון שיכולים הם לעשות זאת באיזה יום שירצו, וגם אין בכך אלא איסור דרבנן שהרי בזמננו אין רשות הרבים דאורייתא, ושאר המלאכות הנעשות על ידיהם בשעת פינוי הובל לא איכפת לנו שעושים אותם על דעת עצמם, כיון שליהודים הגרים שם אין שום ענין שיעשו זאת דוקא באופן זה, ולכן אין בזה חילול השם. והוסף שהיתר זה הוא בין לדעת המג"א שברבים אין חשד, ובין לדעת החולקים עליו, כיון שידוע שהעיריה עושה כן, ולא שייך חשד, וגם כיון שלא שייך באופן אחר הרי זה נחשב כגרף של רעיו. וכל זה הוא ללמד זכות על מקום שנהגו בכך להיתר, אבל אם לא נהגו היתר כתב שם שאסור.

וסיים בשו"ת מנחת יצחק שם, שבאופן זה, ראוי להוציא מערב שבת את מיכלי האשפה אל מחוץ לחצרות היהודים אל הרחוב, וכפי שכתב המג"א שתיקן הרחוב לא נקרא על שם ישראל (ועוד, שהאשפה היא הפקר), וכפי המבואר בשו"ע לקמן (סי' רנב ס"א) שמותר למכור לנכרי סמוך לחשיכה, אם יצא הנכרי מפתח בית ישראל מבעוד יום.

(11) וטעם זה, כתב המג"א (ס"ק ח) ששייך יותר לגבי בניית בית הכנסת, אך תיקון הרחוב בפניו הובל אינו נקרא כל כך על שם ישראל.

ושוחטים היוצאים לשחוט בחוץ לארץ בעיר של גויים ואין שם ישוב ישראל, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' עב) שאין הם רשאים לעשות מלאכתם בפרהסיא ביום טוב שני של גלויות, משום חילול השם, כיון שדבר כזה עלול להתפרסם מיד במקום ישוב יהודים שבאותה מדינה, ויש בזה חילול חמור ביום טוב שני. ועוד, שיש לחוש שמא יאמרו הנכרים שיודעים שיום טוב שני של ישראל הוא, שישראל מוללים ביום המקודש להם, ויש בזה חילול השם.

(12) ואם לא ירצה הנכרי לבנות בקבלנות, ויש חשש שמא יתבטל בכך בנין הבית הכנסת לגמרי, כתב לקמן (סי' רעו ס"ק כב) שיתכן שאף על ידי שכירות מותר.

[משנ"ב ס"ק יד]

אף שהוא מפרסם ששעה זה לצורך ישראל, מתר, שזה לא נקרא צדק מלאכת ישראל (13) וכו', דאם היה האיטויהדי מסתת אוהם בשבת סמוך לבנין, אין נכון הדבר, משום מראית העין (14).

(13) וכן לגבי מי שצוה לנכרי לעשות עבורו נעלים, כתב לקמן (סי' רנב ס"ק כג) שאף שרואה את הנכרי עושה את הנעלים בשבת, מ"מ אינו צריך למחות בו, ואפילו אם לא קצץ עמו, כיון שעדיין לא נקרא שם ישראל עליהן, שהרי אם ירצה הנכרי יכול למכור לאחר ולעשות עבורו הישראל נעלים אחרות, ולכן נחשב הדבר שאינו עוסק במלאכת הישראל.

(14) ולגבי ישראל ששוכר נכרי שינער את פשתנו בחצרו [של הישראל], כתב בשו"ת לקמן (סי' רנב ס"ק יז) שנכון להקנות לנכרי את הפשתן בערב שבת כדי שיהיה שייך לנכרי, ואז יהא מותר לנער בחצר הישראל, אם עושה כן בקבלנות, ואף מנהג העיר לעשות כן בקבלנות.

[משנ"ב ס"ק טו]

כדי לשקעם בהפנין, על-פן חשבויה פמחבר, וצריך למחות פניו (15).

(15) וקבלן ישראל שבונה בית עבור גוי, ולוקח קבלן גוי להמשיך את המלאכה בשבת, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' ל) שמותר לעשות כן, משום שכל האיסור במלאכת מחובר הוא דוקא כשמתקן הנכרי בית של ישראל, אבל לא כשהבית הוא של נכרי, וכמבואר לעיל (ס"ק יד) שאפילו אם רק האבנים והקורות הן של הגוי הרי זה מותר. וכל זה דוקא כשאינו קובע את מלאכתו בשבת, אך אם קובע את מלאכתו רק לשבת, הדבר אסור, כמבואר בשו"ע לקמן (סי' רמז ס"א).

[משנ"ב ס"ק טז]

צ"ל לקמה מה שכתבנו בזה (16).

(16) שם (ס"ק כ) כתב, שבדיעבד לאחר סיתות האבנים ותיקון הקורות, אם האיטויהדי עשה זאת בקבלנות, יש לסמוך על דעת רבנו תם ולהתיר לשקעם בבנין.

[ביה"ל ד"ה או לקצן]

ועל-פן צריך עיון למעשה (17) וכו', דרכו לשקעם בפעמים את השכירים שפחמיו לשכירי יום, ולכן לא נקרא תו שם קבלנות על תבנית (18).

(17) ולתת לנכרי כלים שאינם במחובר, כדי שיעשה בהם מלאכה במקום מפורסם, כשכל בני העיר נהגים ליתן לנכרי בקבלנות, כתב לקמן (סי' רנב ס"ק כז) שמותר, משום שלא יבואו לחשוש שהוא שכיר יום, ואין איסור בזה אלא כשעושה את המלאכה בבית הישראל.

(18) ובזמננו, שהנהגה היא שהקבלן הישראלי שוכר את פועליו הנכרים כשכירי יום, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' נב) שאף אם ישכרום בקבלנות יהיה אסור לו להעבידם בשבת, שכן שכולם יודעים שנהגים לשכרם כשכירי יום, יבואו לחשוש בו שמא שכירי יום הם אצלו, ואסור להעסיקם מעיקר הדין.

ה באר הגולה

הלכות שבת סימן רמז

סעיף יד: ב [*] (יד) לפסל האבנים ולתקן הקורות, אפלו בביתו של אינו יהודי אסור, בין (טו) דלצרך מחבר הוא. (טז) ואם עשו כן, *לא ישקעם בבגנן: הגה (יז) ואם אומרים דאם אינו מפרסם שהוא של ישראל, (יח) שרי

שערי תשובה

באר היטב

לשכר א"י בקבלנות לקח הגבל מן הרחוב והאינים יהודים עושים המלאכה בשבת, נ"ל משום דבשל רבים ליכא חשדא, אבל בשכירי יום פשיטא דאסור, וא"כ הנה נראה להתיר לבנות בית הנקנסת בשבת בקבלנות, וזמ"מ נאיתי שהגדולים לא רצו להתיר, כי בזמן הזה אין האמות מניחים לשום אדם לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם, ואם נתיי אנהנו לעשות איכא חילול השם, אבל תקון הרחוב אין נקרא ע"ש ישראל כ"כ, ומ"מ במקום שאין נוהגין התר ברחוב אין להקל, מ"א. ונ"ל שאם ח"ו יש חשש שיתבטל הבית הנקנסת מלבנות שרי בקבלנות, עין סימן תקמד ס"א, נדוק:

וגם יש צד התר שיקטן ארבע מנה"י וצדן לא נקרא שם ישראל עליו לכן יש התר שימכרו הכל הנקנסת והצריך לבנות לא"י עד שנגמור הפתלים, רק אחר שנגמור הפתלים והגם אז יתחייב ויזנק ולא יצטו פזא ואילך בשבת, משום דהתמלים והגם אין הכר שהיא לכהני, אבל בבנין התקרה ושאר ענינים שנקר שאין עושין כן בבנין הדין רק לבנין הכניסין אין להתיר ע"י הערמת המכירה כיון שהוא נכר לכל, ולכן אחר גמר הפתלים והגם לא יעשו בשבת, ע"ש: [*] לפסל האבנים כו'. וכתב בדברי מרובה שאם הא"י מסתת אבנים שלו ויתקן קורות שלו, שהנשאל עשה עמו קבלת על הכל, והכירה עוד ביד תא"י לסתת אבנים אחרות ולהחזיק אלו לעצמו, אע"פ שספרים שהוא לעקר לעקר צדן מלאכת ישראל, ע"ש:

משנה ברורה

באר היטב

והש' מקומות שנוהגין התר לשכרו לקח הגבל מרחוב אף שעושה בו בשבת, וכתב המגן אברהם דטעמם, דבשל רבים ליכא חשדא, אבל בשכירי יום פשיטא דאסור. (יא) והאחרונים השיגו על טעמו, ודעמם דאין נפקא מנה בזה הענין בין רבים ליחידים⁽¹⁰⁾, וגם הוא בעצמו כתב לבסוף דבמקום שאין נוהגין התר ברחוב אין להקל, עין שם טעמו, דיש חילול השם בדבר, וכדלקמה. והנה אפלו אם נאמר דבשל רבים ליכא חשדא, מכל מקום הסכים (יב) המגן אברהם שאין להתיר לבנות בית הנקנסת בשבת בקבלנות, כי בזמננו שאין האמות מניחים לשום אדם לעשות מלאכה בפרהסיא ביום חגם איכא חילול השם⁽¹¹⁾ אם נתיי אנהנו לעשות ביום שבת יום טוב. (יג) ומכל מקום כתבו כמה אחרונים, דאם יש חשש חס ושלום שיתבטל הבנין בית הנקנסת לגמרי, מתר להניח לאינו יהודי לבנותו כשהוא בקבלנות⁽¹²⁾, ובליכר שיהיה מפרסם לכל שהוא בקבלנות: ב (יד) לפסל האבנים וכו'. ודקא בשאבנים וקורות הם של ישראל, והגם לאמין אינו יהודי לסתתם ולהקנסם; אבל אם האינו יהודי מסתת אבנים שלו ומתקן קורות שלו, שהישראל עשה עמו קבלת על הכל, והכירה עוד ביד האינו יהודי לסתת אבנים אחרות ולהחזיק אלו לעצמו, אפלו עושה זה לצרך ישראל, אם אינו בביתו של ישראל, אף שהוא מפרסם שעשה זה לצרך ישראל, מתר, שזה לא נקרא צדן מלאכת ישראל⁽¹³⁾, כן כתב הדגול מרובה, וכתב קדמו בתשובת הרדב"ז בחלק ששי סימן נו, אף שמסים שם, דאם היה האינו יהודי מסתת אותם בשבת סמוך לבנין, אין נכון הדבר, משום מראית העין⁽¹⁴⁾, שלא יאמרו שכירו הוא: (טו) דלצרך מחבר הוא. כדי לשקעם בבגנן, על-כן חשבוהו מחבר, וצריך למחות בידו⁽¹⁵⁾ (ו) אם הוא בתוך התחום (טו) אפלו עושה רחוק מהבנין: (טז) ואם עשו כן. עין לקמה מה שכתבנו בזה⁽¹⁶⁾: (יז) ויש אומרים דאם אינו וכו'. היש-אומרים (טז) קאי אפלו, דהנה אף מחבר גמור לא אסור בקבלנות אלא בסתמא, ומסתמא שם הישראל נקרא עליו, אבל בידוע לנו שאינו מפרסם הבנין על שם ישראל, לא אסור בקבלת; והא דצין הרמ"א היש-אומרים על סתות אבנים, משום דבבנין ממש אין מצוי זה: (יח) שרי. הינו, (יז) שאינו צריך למחות באינו יהודי אם יעשה מלאכתו בשבת, (יח) ובליכר שלא יאמר לו שיעשה בשבת. וכל זה דקא אם האינו יהודי עושה בביתו, או שיהיה על-פל-פנים רחוק מהבנין, כדי שלא יהיה מוכר שהוא של ישראל, וכו'. ומשמע (יט) בכמה אחרונים דסבירא לן לדינא כהיש-אומרים הנה לענין סתות האבנים, ואפשר דגם המחבר מודה לה בזה, אף לענין מחבר גופא, אפלו אם הבנין עומד במקום שאין ידוע שהוא שלו, גמ-כן (כ) אין להקל, דיש לחש לשכניו או לבני-ביתו שיודעים שהוא שלו ויתשדוהו, ויכמו שכתבנו לעיל בסעיף קטן ו:

שער הציון

(יא) אליה רבה ותוספות שבת ושי"א: (יב) וכן כתבו בספר בית-מאיר וירושע"ל ע"כ: (יג) באר היטב ותוספות שבת, והובאו בשערי תשובה, (יד) מוכח מר"י ותשובת הרדב"ז חלק ו סימן נו, עין שם: (טו) ספר התרומה, דלכלי עלמא אסור אם הוא קרוב לבנין, עין שם: (טז) עלת שבת ואלה רבה, וכן משמע מהגר"א, וכן מוכח בליבו גופא, עין שם. גם בפרי-מגדים באשל-אברהם אות יג מצדד לומר כן, עין שם: (יז) כן משמע בליבו גופא: (יח) דלא צריך ממשל לקמן בסימן רנב: (יט) עין בפ"ח דסבירא לה דגם המחבר מודה באינו מפרסם, וכן משמע בפרישה דהלכה כהגרי"ו, אף שהזכירו דבריהם לענין סתות אבנים, וכן מוכח במת"א דאין לענין סתות אבנים דאם אינו מפרסם שרי. ואף שראיתי עוד לאיזה אחרון שמתמיד אף לענין סתות אבנים, נראה לי שאין לחש לזה, דבלאו הכי מר"י והספר התרומה מפקקים בענין סתות אבנים כיון דבאמת הוא מלוש, וגם הב"ח מושב שישתם, עין שם: (כ) עין בפרי-מגדים אות יג, ונראה לי בדרך קמו שכתבתי, וכן הוא דעת מגן אברהם בסעיף קטן ד ואלה רבה שם ושארי אחרונים, וכן משמע בתוספות שבת ובכשרי שרד והגר"י דאסור משום דלא פלוג:

תרגום: 1 שם מובע.

